

Sygn. akt XII Ga 811/12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Gdańsku XII Wydział Gospodarczy Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Dariusz Janiszewski

Sędziowie: SSO Ewa Górniak

SSO Bożena Kachnowicz – Kokot (spr.)

Protokolant: sek. sąd. E. T.

po rozpoznaniu w dniu 11 kwietnia 2013 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy z powództwa A. K. i B. P.

przeciwko pozwanym M. S. (1) i E. S.

o zapłatę

na skutek apelacji powódek

od wyroku Sądu Rejonowego w Gdyni z dnia 30 sierpnia 2012 r., sygn. akt VI GC 119/11

I. oddala apelację;

II. zasądza od powódek solidarnie na rzecz pozwanych kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt XII Ga 811/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 23 października 2008 roku powódki A. K. i B. P. wniosły o zasądzenie solidarnie od pozwanych M. S. (1) i E. S. kwoty 63.532,41 zł wraz z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 200,00 zł od dnia 30 stycznia 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 2.200 zł od dnia 08 grudnia 2000 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 12.200,00 zł od dnia 08 stycznia 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 12.200,00 zł od dnia 08 lutego 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 12.200,00 zł od dnia 08 marca 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 12.200,00 zł od dnia 08 kwietnia 2001 roku do dnia zapłaty,

- od kwoty 1.088,01 zł od dnia 28 kwietnia 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 990,53 zł od dnia 01 czerwca 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 791,69 zł od dnia 30 czerwca 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 1.269,18 zł od dnia 01 sierpnia 2001 roku do dnia zapłaty,
- od kwoty 8.193,00 zł od dnia doręczenia pozwu do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu według norm przypisanych.

Pozwani złożyli odpowiedź na pozew i wnieśli o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powódek na rzecz pozwanych kosztów procesu według norm przypisanych.

Wyrokiem z dnia 9 marca 2010 r. Sąd Rejonowy w Gdyni w punkcie I zasądził solidarnie od pozwanych M. S. (1) i E. S. na rzecz A. K. i oraz B. P. kwotę 63.532,41 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od kwot i dat wskazanych w pozwie. W punkcie II zasądził solidarnie od pozwanych na rzecz powódek kwotę 4.617 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu, zaś w punkcie III nakazał ściągnąć solidarnie od pozwanych na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni kwotę 2.177 zł. tytułem brakującej opłaty sądowej.

Na skutek wniesionej apelacji Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 21 grudnia 2010 r. uchylił w całości zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Gdyni do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy wydając zalecenia Sądowi Rejonowemu wskazał, że w celu rozstrzygnięcia czy pozwani uwolniliby się od odpowiedzialności z mocy art. 299 § 2 k.s.h., tj. czy powódki nie poniosłyby szkody w związku z niezłożeniem przez pozwanych wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie, konieczne jest przeprowadzenie przez Sąd Rejonowy postępowania dowodowego z uwzględnieniem dowodów wnioskowanych przez pozwanych, a w szczególności dowodu z opinii biegłego sądowego na okoliczność ustalenia czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz ustalenia czy w przypadku zgłoszenia takiego wniosku istniałaby możliwość zaspokojenia wierzytelności powódek w postępowaniu upadłościowym. Dopiero przeprowadzenie postępowania dowodowego we wskazanym zakresie i poczynienie na tej podstawie ustaleń faktycznych, stanowić będzie podstawę rozstrzygnięcia sporu.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w Gdyni wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt VI GC 119/11 w punkcie I oddalił powództwo, w punkcie II zasądził od powódek na rzecz pozwanych kwotę 6.017 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu, natomiast w punkcie III nakazał ściągnąć od powodów na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Gdyni kwotę 5.922,30 zł. tytułem nieuiszczonych wydatków.

Powyższy wyrok Sąd Rejonowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych.

(...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. dzierżawiła od powódek hale produkcyjne, w których prowadzona była produkcja mebli wysokojakościowych. Współpraca stron zakończyła się w czerwcu 2001 r. co spowodowane było m.in. zaległościami z tytułu czynszu dzierżawnego.

W chwili, gdy zobowiązanie z tytułu ww. umowy dzierżawy powstawało, tj. grudzień 2000 r.- kwiecień 2001 r. w skład zarządu przedmiotowej spółki wchodził M. S. (1), jako Dyrektor oraz E. S. będąca Zastępcą Dyrektora. M. S. (1) oraz E. S. byli członkami zarządu od dnia 25 kwietnia 2000 r. do dnia 18 września 2007 r.

Sytuacja finansowa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w R. była dobra w latach 1999-2001, a zaczęła się znacznie pogarszać w 2002 r.

Wyrokiem zaocznym z dnia 16 kwietnia 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 206/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w punkcie I sentencji na rzecz K. G., w punkcie II

sentencji na rzecz S. K., w punkcie III sentencji na rzecz M. S. (2), w punkcie IV sentencji na rzecz G. L., w punkcie V sentencji na rzecz R. G. (1) wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 19 maja 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 310/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz R. S., M. J., R. J. wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 27 czerwca 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 378/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz M. B. wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 25 lipca 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 404/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz E. W. wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 13 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 757/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz M. B. wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 20 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 744/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz M. S. (2) wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Wyrokiem zaocznym z dnia 27 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w Starogardzie Gdańskim w sprawie sygn. akt IV P 648/03 zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz R. G. (2) wyszczególnione kwoty wraz z odsetkami ustawowymi od wskazanych dat.

Postanowieniem z dnia 1 października 2003 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie w sprawie KM 1312/03 postępowanie z wniosku wierzyciela E. W. przeciwko (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością umorzył wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

Postanowieniem z dnia 4 listopada 2003 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie umorzył postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 2160/03 wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji prowadzonej z wniosku M. B..

Postanowieniem z dnia 30 grudnia 2003 r. w sprawie KM 2411/03 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie postępowanie egzekucyjne z wniosku R. J. umorzył wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji.

W dniu 28 stycznia 2004 r. wierzyciele spółki (...), R. G. (2), E. W., M. S. (2), J. B. i W. G. złożyli w Sądzie Rejonowym w Gdańsku wniosek o ogłoszenie upadłości, który następnie cofnęli, czego następstwem było umorzenie postępowania w sprawie sygn. akt XX GU 36/04.

Wniosek o ogłoszenie upadłości złożony został również przez M. B., S. K. i R. J. w dniu 24 sierpnia 2004 r. Wniosek ten postanowieniem z dnia 21 października 2004 r. w sprawie o sygn. XX GU 313/04 Sąd Rejonowy w Gdańsku oddalił, z uwagi na fakt, iż majątek dłużnika nieobjęty obciążeniami nie wystarczy na zaspokojenie kosztów postępowania.

Następnie wniosek o ogłoszenie upadłości złożył w dniu 14 maja 2005 r. Syndyk masy upadłości (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w N.. Wniosek ten został zwrócony w trybie art. 28 PrUiN (sygn. akt XX GU 201/04 Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ).

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2005 r. w sprawie KMS 56/05 Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie postanowił o zakończeniu postępowania egzekucyjnego prowadzonego na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Gdańsku z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. XX GU 36/04 w związku z bezskutecznością egzekucji.

W dniu 22 listopada 2005 r. w wyroku wydanym w sprawie o sygn. akt IX GC 960/04 Sąd Okręgowy w Gdańsku w punkcie I zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz powódek A. K. i B. P. kwotę 55.339,41 zł wraz z ustawowymi odsetkami od kwot:

- 200 zł od dnia 30 stycznia 2001 r. do dnia zapłaty,
- 2.200 zł od dnia 08 grudnia 2000 r. do dnia zapłaty,
- 12.200 zł od dnia 08 stycznia 2001 r. do dnia zapłaty,
- 12.200 zł od dnia 08 lutego 2001 r. do dnia zapłaty,
- 12.200 zł od dnia 08 marca 2001 r. do dnia zapłaty,
- 12.200 zł od dnia 08 kwietnia 2001 r. do dnia zapłaty,
- 1.088,01 zł od dnia 28 kwietnia 2001 r. do dnia zapłaty,
- 990,53 zł od dnia 01 czerwca 2001 r. do dnia zapłaty,
- 791,69 zł od dnia 30 czerwca 2001 r. do dnia zapłaty,
- 1.269,18 zł od dnia 01 sierpnia 2001 r. do dnia zapłaty.

W punkcie II sentencji Sąd ten zasądził od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz powódek kwotę 5.415 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Apelacja (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością od powyższego wyroku została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 października 2006 r. wydanym w sprawie o sygn. I ACa 719/06, na mocy, którego zasądzono od (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na rzecz powódek solidarnie kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na wniosek A. K. i B. P. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Tczewie wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko przedmiotowej spółce w sprawie o sygn. akt KM 2110/07, które postanowieniem z dnia 5 grudnia 2007 r. zostało umorzone, z uwagi na stwierdzenie bezskuteczności egzekucji.

Pismem z dnia 31 marca 2008 r. powodowie wezwali pozwaną E. S. do zapłaty kwoty 55.339,41 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dat i kwot wskazanych w wyroku z dnia 22 listopada 2005 r. Sądu Okręgowego w Gdańsku zapadłego w sprawie IX GC 960/04, jak również zasądzonej kwoty 5.415 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego, kwoty 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego oraz kwoty 78 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego w terminie 5 dni.

Powodowie pismem z dnia 12 maja 2008 r. wezwali pozwanego M. S. (1) do zapłaty kwoty 55.339,41 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dat i kwot wskazanych w wyroku z dnia 22 listopada 2005 r., nadto kwoty 5.415 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania pierwszoinstancyjnego, kwoty 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego oraz kwoty 78 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania klauzulowego w terminie 5 dni.

Z uwagi na zaginięcie dokumentacji księgowej jedynymi dostępnymi dokumentami księgowymi obrazującymi stan finansowy przedmiotowej spółki były bilans handlowy odzwierciedlający stan finansowy na dzień 31 grudnia 2002 r. oraz na dzień 31 grudnia 2003 r.

Pod koniec 2002 r. nastąpił stan niewypłacalności (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Majątek spółki na koniec roku 2002 wyniósł 342.287,60 zł, a jej zobowiązania łącznie 581.509,98 zł. W strukturze zobowiązań wystąpiły pożyczki w kwocie 288.156,45 zł, zobowiązania z tytułu podatków i ubezpieczeń społecznych w kwocie 160.379,50 zł, zobowiązania z tytułu wynagrodzeń w kwocie 46.157,58 zł oraz zobowiązania z tytułu dostaw i usług w kwocie

86.559,53 zł. Na dzień 31 grudnia 2002 r. kapitał własny spółki wynosił minus 239.222,38 zł, natomiast na dzień 31 grudnia 2003 r. - minus 317.630,25 zł.

Rozważając Sąd Rejonowy wskazał, że ustalając stan faktyczny uwzględnił niekwestionowane przez strony oświadczenia stron, złożone do akt sprawy dokumenty prywatne, jak również dołączone do niniejszej sprawy dokumenty z akt spraw Sądu Rejonowego w Gdańsku o sygn. akt XX GU 201/04, XX GU 313/04, XX GU 20/04 oraz dokumenty postępowania przygotowawczego. Zeznania powódki A. K. Sąd ocenił, jako wiarygodne za wyjątkiem tej ich części, gdzie powódka zeznała, że kwota należności czynszowej nie była sporna. Zeznaniom pozwanej E. S. oraz powódki B. P. Sąd przydał walor wiarygodności. Na posiedzeniu w dniu 17 maja 2011 r. Sąd pominął dowód z zeznań pozwanego M. S. (1), albowiem prawidłowo wezwany na termin posiedzenia nie stawił się.

Zdaniem Sądu istotne znaczenie w niniejszej sprawie miała opinia biegłego sądowego E. C.. Biegła wykonała opinię w sposób rzetelny i obiektywny, zgodnie z zasadami wiedzy fachowej w oparciu o wnikliwą analizę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym akt Sądu upadłościowego, działań podejmowanych przez tymczasowego nadzorcę sądowego, przebiegu postępowań egzekucyjnych, czynności podejmowanych przez spółkę z podmiotami trzecimi (Bank (...)). W ocenie Sądu biegła słusznie wywiodła, iż stan finansowy (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością uzasadniał złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w styczniu 2003 r., albowiem przeprowadzona analiza płynności finansowej wskazywała, iż na koniec 2002 r. występowała nadwyżka zobowiązań nad wartością majątku spółki. W opinii wymieniono źródła generujące wzrost zadłużenia w latach następnych (niekorzystne dla spółki rozstrzygnięcia sądowe). Biegła samodzielnie ustaliła w oparciu o analizę akt postępowania stan finansów rzeczowej spółki kapitałowej. W opinii zgodnie z tezą dowodową biegła uwzględniła kolejność zaspokojenia wierzycieli z funduszy masy upadłości: należności ze stosunku pracy, należności wobec ZUS, zaciągniętego kredytu. Biegła słusznie wywiodła, że stan finansowy spółki nie dawał podstaw do twierdzenia, iż powodowi wierzyciele zostaliby w jakimkolwiek stopniu zaspokojeni, gdyby pozwani we właściwym czasie złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości. Ponadto biegła ustosunkowała się do stawianych opinii zarzutów i słusznie wywiodła, iż spadek kapitałów własnych spółki do poziomu minus 317,6 tys. zł - na co wskazuje bilans za rok 2003 - unaocznia nadwyżkę zobowiązań nad majątkiem, co oznacza niewypłacalność. Ponadto biegła wykazała, iż liczne postępowania egzekucyjne prowadzone wobec przedmiotowej spółki, kolejne wnioski wierzycieli o upadłość, które były oddalane oraz sytuacja ekonomiczna spółki wskazują, iż w latach 2002-2003 niemożliwym byłoby wyegzekwowanie należności przysługujących powódkom.

Zdaniem Sądu powództwo, jako niezasadne podlegało oddaleniu

Powódki dochodziły od pozwanych odszkodowania, podstawy swego roszczenia upatrując w dyspozycji art. 299 k.s.h. Sąd wskazał, że odpowiedzialność na zasadach określonych w art. 299 k.s.h. ponoszą osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się nieskuteczna (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2007 r. w sprawie IV CSK 370/06, LEX nr 357615). Ciężar dowodowy wykazania, iż spełnione zostały powyższe przesłanki obciąża wierzyciela.

Dalej Sąd wskazał, iż odpowiedzialność na zasadach określonych w art. 299 k.s.h., zgodnie z utrwalonym orzecznictwem ma charakter deliktowy (por. uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów, III CZP 72/08, OSNC z 2009 r., nr 2, poz. 20, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 2008 r. w sprawie III CZP 112/08, LEX nr 490503) i dotyczy zawinionego przez członka zarządu obniżenia potencjału spółki, co uniemożliwia zaspokojenie roszczenia wierzyciela.

W rozpoznawanej sprawie zobowiązanie spółki powstało w okresie grudzień 2000 r.- kwiecień 2001 r. (vide: uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 22.11.2005 r., sygn. IX GC 960/04 – k. 480-485). Okoliczności tej żadna ze stron nie kwestionowała.

Niespornym było, iż postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na skutek bezskuteczności egzekucji, albowiem powodowie celem wykazania istnienia niezaspokojonego zobowiązania względem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością przedłożyli tytuł wykonawczy w postaci prawomocnego wyroku z dnia 22 listopada 2005 r.

wydanego w sprawie IX GC 960/04 przez Sąd Okręgowy w Gdańsku zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (k. 10-11 verte) oraz postanowienie Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Tczewie z dnia 05 grudnia 2007 r., stwierdzające bezskuteczność egzekucji względem (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Sąd zważył na § 2 art. 299 k.s.h., w którym ustawodawca wskazał na przesłanki umożliwiające członkowi zarządu ekskulpację, a co za tym idzie wykazanie okoliczności powodujących, iż nie będzie on ponosił odpowiedzialności wskazanej w § 1 art. 299 k.s.h. Domniemany w świetle tej regulacji jest związek przyczynowy między szkodą wierzyciela a nie złożeniem we właściwym czasie przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości lub podania o wszczęcie postępowania układowego oraz zawinienie przez niego nie zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości i nie wszczęcia postępowania układowego. Na stronie pozwanej spoczywał ciężar wykazania przesłanek zwalniających z odpowiedzialności normowanej artykułem 299 k.s.h. (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2003 r., IVCKN 1779/00, OSNC z 2004 r., nr 5, poz. 76).

Sąd zauważył, że pozwani nie kwestionowali tej okoliczności, że wniosek o zgłoszenie upadłości był spóźniony, jednakże wnosząc o oddalenie żądania pozwu zarzucali, iż nawet gdyby postępowanie upadłościowe zostało wcześniej wszczęte, tj. w czasie właściwym, to wierzyciel i tak nie otrzymałby zaspokojenia swojej należności, a zatem wierzyciel szkody nie poniósł. Analiza stanu finansowego spółki na dzień 1 stycznia 2003 r. wynikająca z przedstawionego przez powódki bilansu za rok 2003 r. wskazuje, iż powódki nie miałyby możliwości zaspokojenia swojej wierzytelności w postępowaniu upadłościowym.

W tym stanie rzeczy w ocenie Sądu Rejonowego kluczowego znaczenia nabierało ustalenie czasu właściwego dla zgłoszenia przez zarząd przedmiotowej spółki w osobie pozwanych, wniosku o ogłoszenie upadłości.

Sąd podkreślił, że sytuacja majątkowa spółki w 2001 r. była dobra, albowiem jak zeznała pozwana E. S. w tym czasie spółka zaciągnęła kredyt bankowy, zatem sytuację finansową spółki w 2001 r. Sąd ocenił, jako niewskazującą na stan niewypłacalności. Wprawdzie z zeznań powódki A. K. wynika, że współpraca stron została zakończona w 2001 r., lecz uzasadnienia tej okoliczności należy poszukiwać w zaistniałym sporze, co do kwot należnych wydierzawiającej hale produkcyjnej stronie powodowej. Sąd zaakcentował, że sama powódka A. K. na posiedzeniu w dniu 17 maja 2011 r. zeznała, że bezpośrednio po zaprzestaniu płacenia należności czynszowych stan finansowy spółki był dobry, zaś brak zapłaty spowodowany był tylko brakiem dobrej woli po stronie (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Taka relacja wskazuje, że stan niewypłacalności nie mógł nastąpić w 2001 r., zaś trudna sytuacja finansowa przedmiotowej spółki zaistniała w okresie późniejszym. Nie inaczej sytuację finansową (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w latach 1999-2001 oceniła druga z powódek, B. P., a także pozwana E. S..

Sąd Rejonowy zważył, że w przeprowadzonym postępowaniu dowodowym zostało wykazane, iż na dzień 31 grudnia 2002 r. majątek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wynosił 342.287,60 zł, a jego zobowiązania 581.509,98 zł. W strukturze zobowiązań wystąpiły pożyczki w kwocie 288.156,98 zł, zobowiązania z tytułu podatków i ubezpieczeń w wysokości 160.379,50 zł, zobowiązania z tytułu wynagrodzeń w kwocie 46.157,53 zł oraz zobowiązania z tytułu dostaw i usług 85.559,38 zł. Sąd w tej mierze podzielił słusność wniosków opinii biegłego, E. C.. Potwierdzeniem stanu niewypłacalności zaistniałego w styczniu 2003 r. są również ustalenia Sądu Rejonowego w Gdańsku, który w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 października 2004 r. (k. 87-89 akt o sygn. XX GU 313/04) wskazał, że brak spłaty zobowiązań datuje się od 2003 r. Taka relacja odpowiadała treści dokumentacji księgowej zawartej w aktach Sądu upadłościowego (k. 46-49).

Tym samym Sąd ustalił na podstawie opinii biegłego, że kapitał własny spółki na koniec 2002 r. wynosił minus 239.222,38 zł, a zatem posiadany przez spółkę majątek nie wystarczał na zaspokojenie jej długów, co oznaczało zaistnienie stanu niewypłacalności. Wniosek o upadłość winien być złożony przez zarząd spółki w styczniu 2003 r.

Jak wynika ze struktury zobowiązań, uwzględnienie kolejności zaspokojenia wierzycieli z funduszków masy upadłości: należności ze stosunku pracy, należności wobec ZUS, zaciągniętego kredytu nie pozwalałoby nawet na zmniejszenie zobowiązań orzeczonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 22 listopada 2005 względem powódek. A

zatem, zdaniem Sądu Rejonowego, złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym nie pozwoliłoby na zaspokojenie wierzytelności powódek, a co za tym idzie wierzyciel nie poniósł szkody.

Odnosząc się do argumentacji strony powodowej, iż stan niewypłacalności spółki w latach 2002-2003 nie implikował niemożliwości wyegzekwowania od pozwanych wierzytelności powódek w 2006 r. Sąd stwierdził, iż z bilansu na dzień 31 grudnia 2003 r. wynika, iż kapitał własny wynosił 317630,25 zł. Powyższa sytuacja wskazuje, zatem, iż już na koniec 2003 r. istniał stan pogłębionej niewypłacalności spółki. Ponadto składany ostatni wniosek o ogłoszenie upadłości został w dniu 24 sierpnia 2004r. oddalony z uwagi na fakt, iż majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego, co jednoznacznie wskazuje na brak możliwości egzekucji z majątku spółki wierzytelności powódek. Oznacza to, iż nawet skutecznie złożony we właściwym czasie wniosek o upadłość nie powodowałby szkody.

Mając na uwadze powyższe Sąd stwierdził, że pozwani skutecznie ekskulpowali się od odpowiedzialności przewidzianej art. 299 § 1 k.s.h. Sąd, zatem na podstawie art. 299 § 2 k.s.h. orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

W punkcie II wyroku Sąd orzekł o kosztach procesu na mocy art. 98 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. i 108 § 1 k.p.c. oraz na podstawie § 2 ust. 1 i § 6 pkt. 5 i § 13 ust. 1 pkt 1 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.).

W punkcie trzecim wyroku Sąd na mocy art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. – Dz. U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.) nakazał ściągnąć od powódek – jako przegrywających sprawę – opłatę od apelacji w wysokości 3.177 zł oraz koszty sporządzenia opinii biegłego tymczasowo wydatkowanych ze Skarbu Państwa w wysokości 2.745,30 zł.

Od powyższego wyroku apelację wywiodły powódki, zaskarżając wyrok w całości oraz zarzucając mu:

1. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, w szczególności czy stan niewypłacalności istniał w grudniu 2000 r. – kwiecień 2001 r., jak również sytuacja ekonomiczno – finansowa spółki nie uległa poprawie po styczniu 2003 r.;
2. naruszenie art. 299 § 2 k.s.h. przez jego niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię;
3. naruszenie art. 299 § 1 k.s.h. przez jego niezastosowanie;
4. naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez zasądzenie od powódek kosztów postępowania, pomimo zajścia szczególnych okoliczności uzasadniających zwolnienie powódek z zasądzenia kosztów sądowych;
5. naruszenie art. 101 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w ten sposób, iż Sąd zasądził od powódek koszty postępowania pomimo, iż strona powodowa została zwolniona z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych w części, tj. powyżej kwoty 1.000 zł.

W konkluzji wniosły o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i zasądzenie od pozwanych kwoty 63.532,41 zł. wraz z ustawowymi odsetkami od kwot zakreślonych pozwem na rzecz powódek wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi prawa do orzeczenia o kosztach postępowania.

W uzasadnieniu wskazały, że biegła sądowa nie sięgnęła do materiałów źródłowych stanowiących podstawę sporządzenia sprawozdania finansowego, gdyż takich nie było. Sąd wydając wyrok pominął informację, wynikającą z opinii biegłych, zgodnie z którą w aktach znajdują się ugoda zawarta między zarządem (...) Sp. z o.o. a (...) S.A. I Oddział w G. zawarta dnia 06.03.2001 r. na spłatę w 52 ratach kwoty 100.948 Euro wraz z odsetkami i zabezpieczeniami. Zdaniem skarżących zawarcie ugody z bankiem wskazuje, że spółka na dzień 06.03.2001 r. nie

była w stanie obsługiwać zaciągniętego kredytu. Tym samym należałoby uznać, że już na dzień 06.03.2003 r. istniał stan niewypłacalności skutkujący obowiązkiem ogłoszenia przez spółkę upadłości względnie układu, a majątek będący przedmiotem zabezpieczenia zaciągnięcia kredytu był znaczny i dawał podstawę do wysnucia wniosku, iż powódki uzyskałyby całość lub część wierzytelności. Sąd I instancji całkowicie pominął ten element opinii biegłej. Dalej skarżące wskazały, że z opinii biegłej wynika, że należności od dłużników zagranicznych z marca 2001 r. wyniosły kwotę 90.116 zł., tym samym kwota ta mogła wejść do masy upadłości po stronie wierzytelności. Sąd Okręgowy w Gdańsku pominął ten aspekt opinii biegłej, z którego wynika, że wnioski o ogłoszenie upadłości (...) Sp. z o.o. G. R., R. T., E. W., M. S. (3), J. B., W. G. zostały cofnięte. W konsekwencji Sąd opierając się na opinii biegłej całkowicie pominął okoliczności, iż stan niewypłacalności spółki powodujący konieczność ogłoszenia upadłości mógł powstać w marcu 2001 r., kiedy to sytuacja ekonomiczno – finansowa spółki pod względem możliwości zaspokojenia wierzycieli w postępowaniu upadłościowym przedstawiała się inaczej niż w styczniu 2003 r. Dalej wskazał, że jeżeli spółka do chwili obecnej nie uległa likwidacji i nadal wpisana jest do KRS to nie można wykluczyć, iż sytuacja spółki po styczniu 2003 r. uległa poprawie, na co zdaje się wskazywać brak wniosku o ogłoszenie upadłości. Ponadto rozstrzygnięcie podważa istotę odpowiedzialności substytucyjnej członków zarządu za zobowiązania spółki. Skarżące także wskazały, że niezasadne jest zasądzenie od powódek kosztów opinii biegłego w wysokości 600 zł., a ponadto opłaty od apelacji w wysokości 3.177 zł. oraz kosztów sporządzenia opinii w kwocie 2.745,30 zł., skoro postanowieniem z dnia 19 stycznia 2009 r. Sąd Rejonowy w Gdyni zwolnił powódki od kosztów sądowych w części, tj. powyżej kwoty 1000 zł.

Nadto skarżące domagały się zastosowania art. 102 k.p.c. w związku z trudną sytuacją powódek.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie solidarnie od powódek na ich rzecz kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych. Z uzasadnienia odpowiedzi wynika, że pozwani podtrzymali swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie zaprezentowane w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Pozwani przed wszystkim zaznaczyli, że kwestią istotną dla ustalenia odpowiedzialności pozwanych było w kontekście podniesionego przez nich zarzutu – ustalenie czy powódki poniosły szkodę na skutek niezłożenia przez nich wniosku o ogłoszenie upadłości, co tym samym powoduje, że bezzasadny jest podniesiony w apelacji zarzut niezbadania czy sytuacja Spółki uległa poprawie po 2003 r. Wbrew zarzutom powódek Sąd Rejonowy poprawnie, zatem zastosował przepis art. 299 § 2 k.s.h. uznając, że zebrany w sprawie materiał dowodowy wykazał okoliczności wyłączające ich odpowiedzialność, jako członków zarządu a więc iż wskutek niezgłoszenia w terminie wniosku o ogłoszenie upadłości powódki, jako wierzycielki nie poniosły szkody.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódek nie jest zasadna.

Rozpoznając ponownie apelację w tej samej sprawie Sąd drugiej instancji kierując się zajęтым uprzednio przez Sąd odwoławczy stanowiskiem prawnym uznał, że stan faktyczny rozpoznawanej sprawy został przez Sąd Rejonowy ustalony z należytą starannością, zaś wskazane przez ten Sąd fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy znajdują oparcie w zebranych w sprawie materiale. Z tak ustalonego stanu faktycznego, Sąd Rejonowy wyciągnął trafne wnioski prawne.

Na wstępie podkreślić należy, że kontrola instancyjna zarzucanego apelacją naruszenia przepisów prawa materialnego może być dokonywana jedynie w kontekście prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych, w niewadliwie przeprowadzonym postępowaniu, stąd w pierwszej kolejności ocenie podlegają zarzuty dotyczące naruszenia przepisów proceduralnych, które determinują rozważania w zakresie prawa materialnego.

Niesłusznie zarzucają powódki, że Sąd Rejonowy nie wyjaśnił wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a w szczególności, czy stan niewypłacalności istniał w grudniu 2000 r. – kwiecień 2001 r., jak również sytuacja ekonomiczno – finansowa spółki uległa poprawie po styczniu 2003 r., przy czym nie dokonując powyższych ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy błędnie oparł się na dowodzie z opinii biegłej sądowej E. C.. Podkreślić należy, że ocena tego zarzutu przebiegać musi dwutorowo w kontekście tego, co stanowiło istotę obrony pozwanych. Pozwani, bowiem podstawą obrony uczynili twierdzenie, że brak zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie nie wyrządziło wierzycielom szkody. W świetle powyższego, pomimo tego, że pozwani

w toku postępowania przyznali, że wniosek nie został zgłoszony w czasie właściwym, Sąd zobowiązany był w pierwszej kolejności ustalić, kiedy nastąpił czas właściwy na złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości, a okoliczność ta determinowana była art. 1 Prawa upadłościowego - Rozporządzenie Prezydenta z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. 1991.118.512 tj.) i ustaleniem stanu niewypłacalności spółki, a po wtóre czy pomimo nie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości powódki nie poniosły szkody.

Zważyć należy, że dowód z opinii biegłego podlega ocenie sądu (art. 233 § 1 k.p.c.). Dowód z opinii biegłego nie jest dowodem subsydiarnym, przeciwnie Sąd dopuszcza dowód z opinii biegłego zawsze wówczas, gdy dla rozstrzygnięcia sprawy konieczne są wiadomości specjalne (art. 278 § k.p.c.), a analiza stanu majątkowego spółki w kontekście oceny, kiedy nastąpił stan niewypłacalności uzasadniający czas właściwy na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (...) Sp. z o.o. oraz czy w razie zgłoszenia przedmiotowego wniosku istniałaby możliwość zaspokojenia wierzytelności powódek, konieczna dla rozważenia odpowiedzialności strony pozwanej w kontekście art. 299 k.s.h., niewątpliwie wymagała wiadomości specjalnych. Z tych też przyczyn nie jest rolą Sądu ocena opinii biegłego pod kątem jej zgodności z materiałem badawczym, ocena Sądu nie może wkraczać w sferę wiedzy specjalistycznej. Sąd dokonuje natomiast oceny opinii biegłego na podstawie kryteriów zgodności z zasadami logiki, doświadczenia życiowego i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia skuteczności wyrażonych w niej wniosków, co raz jeszcze należy podkreślić, bez wkraczania jednakże w sferę wiedzy specjalistycznej (por. wyrok SN z dnia 19 grudnia 1990 r., I PR 148/90, OSP 1991, z. 11-12, poz. 300; postanowienie SN z dnia 7 listopada 2000 r., I CKN 1170/98, OSNC 2001, nr 4, poz. 64; wyrok z dnia 15 listopada 2000 r., IV CKN 1383/00, LEX nr 52544; wyrok SN z dnia 7 kwietnia 2005 r., II CK 572/04, LEX nr 151656). Aby ocena taka w ogóle była możliwa przyjmuje się, że integralnymi elementami treści każdej prawidłowo sporządzonej opinii winny być: sprawozdanie z dokonanych czynności i spostrzeżeń, odpowiedzi na postawione biegłemu pytania, udzielone w sposób kategoryczny i jego wnioski oraz uzasadnienie pozwalające na sprawdzenie przez sąd logicznego toku rozumowania. Opinia powinna być także wyczerpująca, a zatem odnosić się do wszystkich kwestii zawartych w tezie dowodowej postanowienia sądu (por. wyrok SN z dnia 19 maja 1998 r., II UKN 55/98, OSNAPiUS 1999, nr 10, poz. 351), zawierać uzasadnienie sformułowane w sposób przystępny i zrozumiały także dla osób nieposiadających wiadomości specjalnych.

Niewątpliwie, w ocenie Sądu Okręgowego opinia biegłej sądowej jest kategoryczna, rzeczowa, wyczerpująca i należycie uzasadniona, a ponadto odpowiada na zadane jej pytanie. Biegła sądowa opierała swoje stanowisko na wiedzy, tym samym opinia ta jest przydatna dla rozstrzygnięcia sprawy i mogła stanowić podstawę dokonanych w sprawie ustaleń faktycznych. Powódki natomiast zgłosiły zastrzeżenia do opinii, sformułowały dodatkowe pytania, a biegła sądowa do tych zarzutów się ustosunkowała i wyczerpująco wyjaśniła w pisemnych i ustnych opiniach.

Podkreślić jedynie należy, że w sytuacji, gdy członkowie zarządu spółki bronią się przed odpowiedzialnością z art. 299 k.s.h. zarzutem, że nawet brak złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie nie wyrządził powódkom szkody, rzeczą biegłego jest wskazanie okoliczności faktycznych związanych ze stanem finansowym spółki: stanem majątku, spłacaniem zobowiązań, podjętymi działaniami naprawczymi. Nie jest natomiast zadaniem biegłego ustalanie właściwego czasu na złożenie wniosku. Jakkolwiek więc, teza dowodowa dotyczyła ustalenia przez biegłą „czasu właściwego na złożenie wniosku”, to ostateczne jej wnioski obrazowały sytuację finansową na tyle, że Sąd Rejonowy miał możliwość poczynienia samodzielnych ustaleń w zakresie „czasu właściwego” i dokonania wykładni przepisu i jego subsumcji do stanu faktycznego ustalonego w sprawie. Tym samym Sąd miał uzasadnione podstawy, aby podstawą ustaleń faktycznych uczynić opinię biegłej sądowej.

Prawidłowej oceny opinii biegłej sądowej przez Sąd Rejonowy w szczególności nie zmieniają argumenty skarżących, że biegła sądowa przy sporządzaniu opinii oparła się na aktach prowadzonych postępowań upadłościowych przeciwko spółce oraz sprawozdaniach finansowych złożonych do KRS, nie sięgnęła natomiast do materiałów źródłowych, których z resztą jak przyznali sami skarżący nie było. Słusznie ustalił Sąd Rejonowy na podstawie dokumentacji zgromadzonej w sprawie Ds. 122/11 Prokuratury Rejonowej w Gdyni, że dokumentacja księgowa spółki, pozostająca w dyspozycji J. R. zaginęła. Okoliczności tych skarżące w toku postępowania nie kwestionowały. Nie można, więc przesądzać o wadliwości opinii biegłej tylko na tej podstawie, że brak dokumentów źródłowych w prosty sposób

przekłada się na hipotetyczny charakter wniosków opinii. Jak wykazano już wyżej takich dokumentów źródłowych nie było, a strona powodowa w toku postępowania nie wskazywała na ich istnienie i możliwość ich pozyskania dla celów dowodowych. Biegła sądowa dokonując oceny finansowej spółki, dysponując zatem zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, wyciągnęła wnioski, które korelowały z przedstawionym jej materiałem badawczym w postaci akt Sądu upadłościowego, dokumentacji księgowej, działań podejmowanych przez tymczasowego nadzorcę sądowego, przebiegu postępowań egzekucyjnych, czynności podejmowanych przez spółkę z podmiotami trzecimi (Bank (...)).

Wbrew twierdzeniom skarżących, biegła sądowa oceniając sytuację majątkową spółki uwzględniła ugodę zawartą pomiędzy zarządem (...) Sp. z o.o. a (...) S.A. I Oddział w G. w dniu 06.03.2001 r. na spłatę w 52 ratach kwoty 100.948 Euro wraz z odsetkami, a także zabezpieczenia umowy kredytu nr (...) -2000 z dnia 20 czerwca 2000 r., stanowiącej przedmiot ww. ugody, w postaci: weksel własny E. i M. S. (1), przewłaszczenie zapasów magazynowych na kwotę 93.000 zł, przewłaszczenie zapasów magazynowych na kwotę 195.000 zł., ekspozycji modeli drzwi na kwotę 46.250 zł., przewłaszczenie ekspozycji modeli mebli na kwotę 21.500 zł., przewłaszczenie maszyn o wartości 17.361,06 zł. przewłaszczenie (...) o wartości 72.418, 04 zł. Fakt jednak zawartej ugody nie oznacza a priori niemożności obsługi kredytu przez pozwanych. Ugoda, bowiem zmodyfikowała tylko dotychczasowy stosunek zobowiązaniowy stron, nie uchyliła natomiast obowiązku zapłaty rat przez pozwanych. Z pewnością gdyby pozwani nie wywiązywali się z płatności rat w sposób trwały, bank mógłby skorzystać z instrumentów przewidzianych w ugodzie w postaci odstąpienia od umowy, poddania się egzekucji w trybie art. 97 ustawy Prawo bankowe, sytuacja taka nie miała miejsca. Przede wszystkim jednak podkreślić należy, że powyższe zabezpieczenia zostały już ustanowione w trzech umowach o kredyt inwestycyjny i dwóch umowach o kredyt obrotowy zawartych i zmienianych aneksami w 2000 r. i 2001 r. (ostatni aneks pochodzi z daty 30 styczeń 2001 r.), a zatem w chwili, gdy bez wątplenia sytuacja ekonomiczna spółki była bardzo dobra. Zawarta, zatem ugoda i podtrzymane w niej dotychczasowe zabezpieczenia ustanowione w ww. umowach kredytu, nie mogły prowadzić do wniosku, że w dacie zawarcia ugody istniał stan niewypłacalności uzasadniający złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości. Jeśli natomiast wziąć pod uwagę także fakt, że zabezpieczenie ruchomości strugarki (skarżące w ślad za biegłą błędnie wskazały na zabezpieczenie nieruchomości, spółka nie posiadała majątku nieruchomego) nastąpiło postanowieniem Sądu Rejonowego w dniu 30 grudnia 2002 r. na rzecz (...) Banku S.A. w G. (sygn. akt XX Gu 313/04), to uznać należy, że w okresie grudzień 2000-kwiecień 2001 spółka posiadała jeszcze inny majątek ruchomy. Wniosek, że spółka była niewydolna finansowo w okresie grudzień 2000- kwiecień 2001 r. w stopniu uzasadniającym złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie jest możliwy do zaakceptowania także na gruncie zeznań stron. Z zeznań powódki A. K. wynika, bowiem, że współpraca stron została zakończona w 2001 r., lecz okoliczność ta wynikała z zaistniałego sporu, co do kwot należnych wydzierzawiającej hale produkcyjne stronie powodowej. Podkreślenia również wymaga, że sama powódka A. K. na posiedzeniu w dniu 17 maja 2011 r. zeznała, że bezpośrednio po zaprzestaniu płacenia należności czynszowych stan finansowy spółki był dobry, zaś brak zapłaty spowodowany brakiem dobrej woli po stronie (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Stan niewypłacalności nie mógł, więc nastąpić w okresie wskazanym przez skarżące, zaś trudna sytuacja finansowa przedmiotowej spółki zaistniała w okresie późniejszym. Podobnie sytuację finansową (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w latach 1999-2001 oceniła druga z powódek B. P., a także pozwana E. S., która wskazała, że stan zaczął się pogarszać po przeprowadzeniu do T. (lipiec 2001 r.) zimą 2001 r. i 2002 r. Tym samym Sąd nie miał żadnych obiektywnych podstaw, aby przyjąć, że w okresie grudzień 2000 r. – kwiecień 2001 r. istniał stan niewypłacalności. Zaznaczyć przy tym należy, że biegła sądowa dokonując oceny finansowej sytuacji spółki wzięła pod uwagę nie tylko zabezpieczenia banku na majątku spółki, lecz także to, że wierzytelności spółki z marca 2001 r. w kwocie 90.116 zł., były przeterminowane, a zatem niemożliwe do ściągnięcia. Fakt natomiast, że wierzytelności z listopada 2001 r. zostały potrącone pozwala na przyjęcie, że jeszcze pod koniec 2001 r. spółka prowadziła działalność przynoszącą dochody. Zatem i także ta okoliczność nie mogła prowadzić do wniosków odmiennych, że stan wypłacalności istniał w okresie grudzień 2000 r. – kwiecień 2001 r.

Na marginesie jedynie należy zauważyć, że Sąd przeprowadził dowód z przesłuchania stron A. K. i E. S. zarówno na rozprawie w dniu 26 stycznia 2010 r., jak i w dniu 17 maja 2011 r. bez odebrania przyrzeczenia. Tymczasem dowód ten może być ograniczony wyłącznie do jednokrotnego przesłuchania obydwu stron bez odbierania przyrzeczenia,

bowiem w sytuacji, w której sąd uzna, że dotychczasowe czynności nie wyświetliły faktów w dostatecznym stopniu, może ponadto przesłuchać ponownie jedną ze stron, lecz po odebraniu od niej przyrzeczenia (art. 303 k.p.c.). W rozpoznawanej sprawie Sąd orzekający w pierwszej instancji na rozprawie w dniu 17 maja 2011 r. nie odebrał przyrzeczenia od ww. osób. Jakkolwiek, więc jest to uchybienie procesowe, to jednak nie tego rodzaju, które w tych okolicznościach faktycznych mogłoby wpłynąć na trafność rozstrzygnięcia. Przewidziane przepisem art. 212 k.p.c. tzw. wstępne wyjaśnienie stanowiska stron służy jedynie ustaleniu, jakie istotne okoliczności sprawy są między stronami sporne, natomiast wyjaśnienie sporu, który powstał na tle okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, należy już do postępowania dowodowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20.02.2003 r. w sprawie II CKN 1148/00, LEX nr 583757). Ponadto strona pozwana nie złożyła w tym zakresie zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c.

Jeśli chodzi o okoliczność, że Sąd Rejonowy pominął ten aspekt opinii biegłej sądowej, z którego wynika, iż złożony w dniu 28 stycznia 2004 r. wniosek o ogłoszenie upadłości przez wierzycieli spółki (...), R. T., E. W., M. S. (2), J. B. i W. G. został cofnięty, to przede wszystkim nie może ująć uwadze Sądu okoliczność, że Sąd Rejonowy dopuścił się uchybienia procesowego czyniąc ustalenia faktyczne oparte na aktach sprawy XX GU 36/04 Sądu Rejonowego w Gdańsku, pomimo tego, że nie przeprowadził dowodu z tych akt, podczas gdy wydanie postanowienia dowodowego jest formalną podstawą przeprowadzenia dowodu (zob. wyrok SN z dnia 20 stycznia 1989 r., II CR 310/88, Lex nr 8940). W aktach niniejszego postępowania brak jest formalnego postanowienia dowodowego, dopuszczającego ów dowód, jednakże w orzecznictwie dominuje stanowisko, że przeprowadzenie dowodu bez wydania postanowienia przewidzianego w art. 236 k.p.c. nie jest z reguły uchybieniem mogącym mieć wpływ na wynik sprawy (...) (wyrok SN z dnia 12 maja 2005 r., sygn. akt III CK 613/04, niepubl.), jeśli Sąd w sposób dostatecznie pewny określił materiał dowodowy będący podstawą merytorycznego orzekania (wyrok SN z dnia 19 stycznia 2007 r., sygn. akt III CSK 368/06, niepubl.). Zważywszy należy, że wszystkie dowody, a zatem także z akt sprawy XX GU 36/04 zostały zgromadzone przed zamknięciem rozprawy poprzedzającej wydanie wyroku, dlatego zebrany w sprawie materiał dowodowy był stronie wiadomy. Nie jest to, zatem uchybienie większej wagi, które mogłoby wpływać na trafność rozstrzygnięcia. Prawdą jest, że biegła sądowa badając materiał badawczy uwzględniała akta sprawy XX GU 36/04 i na tej podstawie wskazała, że ww. wniosek o ogłoszenie upadłości z dnia 28 stycznia 2004 r. został cofnięty. Z akt natomiast sprawy wynika, że nastąpiło to wskutek częściowej zapłaty należności na rzecz wierzycieli. Doniosłość, jaką próbują powodki przypisać tej okoliczności podlegać jednak musiała ocenie sądu w oparciu o cały zebrany w sprawie materiał, a zatem na tle tego materiału, konieczne było stwierdzenie, czy ustosunkowała się ona do wynikających z innych dowodów faktów mogących stanowić podstawę wniosku, że spółka posiadała majątek w dacie złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Tymczasem okolicznościom tym zaprzeczały postanowienia Komorników Sądowych w przedmiocie bezskuteczności egzekucji oraz postanowienia Sądu upadłościowego w przedmiocie oddalenia wniosków o ogłoszenie upadłości z uwagi na brak majątku na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego wydane latach 2003 i 2004 r. Sąd nie miał, zatem obiektywnych podstaw, aby przyjąć, że sytuacja finansowa była odmienna niż wynika to z opinii biegłej sądowej.

Zauważyć przy tym należy, że strony zostały uprawnione postanowieniem Sądu Rejonowego wydanym na rozprawie w dniu 17 maja 2011 r. do złożenia pism procesowych w zakresie ewentualnej tezy dowodowej dla biegłego sądowego z zakresu księgowości i rachunkowości w ramach tezy zgłoszonej we wnioskach dowodowych, nie przedstawiły propozycji, podobnie w zastrzeżeniach do opinii skarżące nie wskazywały na nieprawidłowości, polegające na nie odniesieniu się do stanu niewypłacalności w okresie grudzień 2000 r. – kwiecień 2001 r. Nie domagały się także przeprowadzenia na podstawie art. 286 k.p.c. opinii z dowodu kolejnego biegłego sądowego.

Skarżące nie zdołały skutecznie podważyć dowodu z opinii biegłej sądowej, dlatego

słusznie Sąd Rejonowy ustalił, że sytuacja majątkowa na dzień 31 grudnia 2002 r. uzasadniała stan niewypłacalności i konieczność złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, albowiem przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało na podstawie opinii biegłej posiłkującej się bilansem za rok 2002 i 2003, że na dzień 31 grudnia 2002 r. majątek (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością wynosił 342.287,60 zł, a jej zobowiązania 581.509,98 zł. W rezultacie kapitał własny spółki na koniec 2002 r. wynosił minus 239.222, 38 zł, a zatem posiadany przez spółkę majątek nie wystarczał na zaspokojenie jej długów, co oznaczało zaistnienie stanu niewypłacalności. Wniosek o upadłość winien być, zatem złożony przez zarząd spółki najpóźniej w styczniu 2003 r. Potwierdzeniem stanu niewypłacalności zaistniałego w

styczniu 2003 r. są również ustalenia Sądu Rejonowego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt XX Gu 313/04, który w uzasadnieniu postanowienia z dnia 21 października 2004 r. wskazał, że brak spłaty zobowiązań datuje się od 2003 r. Taka relacja odpowiadała treści dokumentacji księgowej zawartej w aktach tego Sądu upadłościowego.

W zakresie ustalenia, czy brak złożenia przez pozwanych wniosku o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie skutkowało szkodą powódek, wskazać należy, że z analizy bilansu za rok 2003 r. wynika, iż na koniec 2002 r. zobowiązania wyniosły kwotę 581.509,98 zł, na którą to kwotę składały się pożyczki w kwocie 288.156, 98 zł, zobowiązania z tytułu podatków i ubezpieczeń w wysokości 160.379,50 zł, zobowiązania z tytułu wynagrodzeń w kwocie 46.157,53 zł oraz zobowiązania z tytułu dostaw i usług 85.559,38 zł. Mając, więc na uwadze kolejność zaspokojenia wierzycieli z funduszków masy upadłości: należności ze stosunku pracy, należności wobec ZUS, zaciągniętego kredytu powódki nie mogłyby liczyć na zaspokojenie orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 22 listopada 2005 wierzytelności. W rezultacie złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości w czasie właściwym w styczniu 2003 r. nie pozwoliłoby na zaspokojenie wierzytelności powódek, a co za tym idzie powódki nie poniosły szkody.

Chybiony okazał się także zarzut, że biegła sądowa nie dokonywała w swojej opinii analiz sytuacji finansowo – ekonomicznej spółki ponad okres 2002-2003 r. Wbrew temu, co podnoszą skarżące, biegła miała podstawy, aby uznać, że stan niewydolności finansowej spółki się nie poprawiał, lecz pogłębiał, albowiem wnioski takie znalazły potwierdzenie na podstawie analizy bilansów na dzień 31 grudnia 2002 r. i 31 grudnia 2003 r., a także oddalanych przez Sądy upadłościowe wnioskach o ogłoszenie upadłości (...) z uwagi na to, że majątek nie wystarczałby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego (ostatni z dnia 24 sierpnia 2004 r.) oraz postanowieniach komorniczych (np. z września 2007 r.) o bezskuteczności egzekucji. Powódki nie przedstawiły dowodu, który skutecznie podważałby powyższy wniosek. W szczególności twierdzenia, że spółka nadal widnieje w rejestrze nie mogą prowadzić do wniosków odmiennych. Co prawda w świetle art. 272 k.s.h. chwilą rozwiązania spółki nie jest moment zaistnienia przyczyny, ale wykreślenie z rejestru, jako następstwo postępowania likwidacyjnego lub upadłościowego, zatem byt prawny spółki ustaje z chwilą jej wykreślenia z rejestru przedsiębiorców, okoliczność ta nie wpływa na trafność rozstrzygnięcia. Zauważyć należy, że powódki swoje stanowisko opierały na gołosłownych twierdzeniach, a jedynym dowodem, jakie zaoferowały był odpis aktualny z (...) z daty 18 czerwiec 2007 r.

Przechodząc do oceny materialnoprawnej roszczenia, uznać należy, że chybione okazały się zarzuty naruszenia art. 299 k.s.h.

Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowiskiem, wykładnia przewidzianej w art. 299 § 2 k.s.h. przesłanki egzoneracyjnej w postaci wykazania przez członka zarządu, że we właściwym czasie zgłosił wniosek o ogłoszenie upadłości, powinna z jednej strony uwzględniać określony w art. 5 § 2 Pr. upadł. (mającego zastosowanie do upadłości spółki (...) Sp. z o.o.) obowiązek członka zarządu spółki z o.o. zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów, chyba że wcześniej rozpoczął bieg przewidziany w § 1 termin dwutygodniowy od dnia zaprzestania płacenia długów, z drugiej zaś strony powinna uwzględniać przede wszystkim funkcję art. 299 k.s.h. oraz cel postępowania upadłościowego, a więc ochronę wierzycieli spółki przed konsekwencjami pozbawienia ich możliwości zaspokojenia ich roszczeń. Z art. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe jednoznacznie wynika, że upadłość spółki ogłasza się zarówno wtedy, gdy zaprzestała płacenia długów, jak i wtedy, gdy jej majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów. O nieistnieniu przesłanki zaprzestania płacenia długów nie świadczy fakt, że dany podmiot reguluje wybrane należności. Podstawa do ogłoszenia upadłości zachodzi w sytuacji, gdy dłużnik nie płaci przeważającej części długów.

Powszechnie przyjmuje się, że nie może być uznany za "właściwy czas", w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h., moment, gdy majątek spółki nie wystarcza już nawet na częściowe zaspokojenie wierzycieli i kosztów postępowania upadłościowego, gdy spółka jest już praktycznie bankrutem. Inne rozumienie określenia "właściwy czas" podważałoby w całości sens unormowania art. 299 k.s.h. Właściwy czas na zgłoszenie wniosku o upadłość spółki, w rozumieniu powyższego przepisu, to zatem ten moment, w którym wszystkich wierzycieli nie da się już zaspokoić, ale istnieje jeszcze majątek

spółki, z którego wierzyciele w postępowaniu upadłościowym mogliby uzyskać przynajmniej częściowe zaspokojenie (porównaj między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 7 maja 1997 r., II CKN 117/97, niepubl., 6 czerwca 1997 r., III CKN 65/97, OSNC 1997/11/181, 8 kwietnia 1999 r., II CKN 261/98, 5 maja 1999 r., III CKN 425/98, 5 listopada 1999 r., III CKN 425/98, 11 października 2000 r., III CKN 252/00, 2 lutego 2001 r., IV CKN 258/00, 5 kwietnia 2002 r., II CKN 958/99, 21 maja 2004 r., III CK 55/03, 27 października 2004 r., IV CK 148/04, niepubl.).

Właściwy czas na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości jest, więc przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy. Wskazana wyżej wykładnia art. 299 § 2 k.s.h. w zakresie przewidzianej w nim przesłanki egzoneracyjnej braku szkody pomimo niezgłoszenia spółki do upadłości prowadzi do wniosku, iż apelacyjny zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy tego przepisu nie jest uzasadniony, skoro przy ocenie "właściwego czasu" na zgłoszenie wniosku o upadłość, decydujące znaczenie Sąd ten przypisał zeznaniom stron i opinii biegłej, która ze sporządzenia bilansu za 2002 r. wywiodła świadomość pozwanych, jako członków zarządu, że spółka znajduje się w złej kondycji finansowej i nie będzie już w stanie spłacić swoich wierzycieli w przeważającej części.

W sprawie został sporządzony bilans i rachunek zysków i strat za rok 2002, a więc najpóźniej z tą datą pozwani posiadali wiedzę o kondycji finansowej spółki, a właściwie o jej braku. Wobec tego, aby uwolnić się od odpowiedzialności wynikającej z art. 299 § 1 k.s.h., winni byli do dnia 14 stycznia 2003 r. złożyć w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości. Takiego wniosku pozwani nie złożyli i nie kwestionowali tej okoliczności. W świetle powyższych ustaleń, uznaniu Sądu Rejonowego, że najpóźniejszy moment ujawnienia faktu, iż majątek spółki nie jest wystarczający do uregulowania zaciągniętych zobowiązań przypada na dzień 31 grudnia 2002 r., nie można zarzucić dowolności. Niepoparta żadnymi dowodami argumentacja skarżących związanych z istnieniem tego stanu rzeczy w okresie grudzień 2000 r. – kwiecień 2001 r. jawi się, jako nieprzekonywująca. Sąd miał także na uwadze, że stan niewypłacalności się pogłębiał, o czym świadczą postanowienia Sądu upadłościowego w przedmiocie oddalenia wniosków o ogłoszenie upadłości i postanowienia komornicze z kolejnych lat 2003- 2004 r.

Pomimo nie złożenia wniosku o ogłoszeniu upadłości, powódki jednak nie poniosły szkody, albowiem o szkodzie w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. można mówić jedynie wówczas, gdy zgłoszenie upadłości lub wszczęcie postępowania układowego spowodowałyby zaspokojenie wierzyciela w części większej niż w przypadku zaniechania dokonanego przez członka (członków) zarządu. Jeżeli, więc pozwany członek zarządu wykaże, iż to, co wierzyciel uzyskałby w wyniku dopełnienia przez zarząd prawem nałożonych obowiązków, przedstawia mniejszą wartość aniżeli wysokość dochodzonego na podstawie art. 299 k.s.h. roszczenia, roszczenie to w pozostałej części winno ulec oddaleniu (wyrok SN z 10 lutego 2011 r., IV CSK 335/10). W wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 27 listopada 2007 r. (VI ACa 884/07, R. 2007, nr 12, s. 210) wyrażono pogląd, zgodnie z którym „szkoda, której wyrównania może się domagać od zarządu wierzyciel spółki w razie jej bankructwa, obejmuje tylko straty spowodowane spóźnionym zgłoszeniem upadłości. Inaczej mówiąc, nie wszystko, co wierzycielowi należało się od spółki, jest stratą, za którą odpowiada zarząd. Brak szkody może być, w ocenie sądu, przyczyną zwalniającą członka zarządu od odpowiedzialności, ale tylko wtedy, gdy ocenie poddawane są skutki niezgłoszenia spółki do upadłości wobec podjętej obrony przez członka zarządu, powołującego się na przesłanki zwalniające go od odpowiedzialności z art. 299 § 2 k.s.h. Przy czym SN w wyroku z 24 lutego 2011 r. (III CNP 26/10, LEX nr 785273) podkreślił, że ostatecznie z przesłanek zwalniających spośród wymienionych w art. 299 § 2 k.s.h. nie można rozumieć w taki sposób, że każdy przypadek niezgłoszenia przez członka zarządu wniosku określonego tym przepisem skutkuje niejako automatycznie poniesieniem szkody przez wierzyciela spółki z o.o. i skutkuje odpowiedzialnością solidarną członków zarządu.

W tym miejscu należy podkreślić, że z regulacji art. 299 k.s.h. wynika na rzecz wierzyciela domniemanie poniesienia szkody w wysokości niewyegzekwowanej wobec spółki wierzytelności. Dodać należy, że domniemaniami w świetle regulacji art. 299 k.s.h. są objęte również: związek przyczynowy między szkodą wierzyciela a niezłożeniem we właściwym czasie przez członka zarządu wniosku o ogłoszenie upadłości oraz zawinięcie przez członka zarządu niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości (por. wyroki SN: z dnia 21 lutego 2002 r., IV CKN 793/00, OSNC 2003, nr 2, poz. 22; z dnia 14 lutego 2003 r., IV CKN 1779/00, OSNC 2004, nr 5, poz. 76 oraz uchwałę SN z dnia 28 lutego 2008 r., III CZP 143/07, OSNC 2009, nr 3, poz. 38). Domniemanie na zasadzie określonej art. 234 k.p.c. wiąże sąd do czasu jego obalenia przez dłużnika przez wykazanie zgodnie z § 2 art. 299 k.s.h., że pomimo, iż wniosek o ogłoszenie

upadłości nie został złożony w czasie właściwym nie doszło do wyrządzenia powódkom szkody. W rozpoznawanej sprawie nastąpiło skuteczne obalenie domniemania poniesienia przez powódki szkody w drodze dowodu z opinii biegłej sądowej i zeznań stron procesu, powódki natomiast nie przeciwstawiły żadnych dowodów, które mogłyby prowadzić do wniosków odmiennych niż przyjęte przez Sąd Rejonowy. Z tych przyczyn, wobec tego, że pozwani skutecznie ekskulpowali się od odpowiedzialności przewidzianej w art. 299 § 1 k.s.h., Sąd nie miał podstaw do jego zastosowania w rozpoznawanej sprawie.

Niesłusznie też zarzucają skarżące naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 102 k.p.c. oraz art. 101 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych poprzez jego niezastosowanie i zastosowanie ogólnej zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c. i w konsekwencji zasądzenie kosztów postępowania pomimo zajścia szczególnych okoliczności uzasadniających zwolnienie powódek z zasądzenia kosztów sądowych oraz kosztów postępowania pomimo, iż zostały zwolnione z obowiązku uiszczenia kosztów sądowych w części, tj. powyżej kwoty 1.000 zł.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje podzielane powszechnie stanowisko, że kwestia zastosowania art. 102 k.p.c. pozostawiona jest orzekającemu Sądowi z odwołaniem się do jego kompetencji, bezstronności, doświadczenia i poczucia sprawiedliwości. Ocena sędziowska ma w tym zakresie charakter dyskrejonalny, oparty na swobodnym uznaniu, kształtowanym własnym przekonaniem oraz oceną okoliczności sprawy i może być podważona przez sąd wyższej instancji w zasadzie tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2012 r., II CZ 10/12, OSNC 2012, z. 7/8, poz. 98, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2012 r. I UZ 86/12). Zasada słuszności jest rozwiązaniem szczególnym, dlatego też zła sytuacja finansowa stanowiąca podstawę zwolnienia strony od obowiązku uiszczania kosztów sądowych nie wyczerpuje sama w sobie przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c. (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 2010 r. I CZ 112/09).

Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że powódki postanowieniem z dnia 19 stycznia 2009 r. zostały zwolnione od kosztów sądowych w części tj. od obowiązku uiszczenia opłaty od pozwu ponad kwotę 1.000 zł. a więc w pozostałej części ich wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych został oddalony. Zdaniem Sądu Okręgowego powyższy fakt częściowego zwolnienia nie zwalnia powódki od obowiązku zwrotu kosztów długotrwałego procesu. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do postanowienia z dnia 23 października 2012 r. I Acz 960/12 przedstawił pogląd zgodnie, z którym „zła sytuacja finansowa stanowiąca podstawę zwolnienia strony od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych nie wyczerpuje sama w sobie przesłanek do zastosowania art. 102 k.p.c., (...) przepis ten z uwagi na swój szczególny charakter nie może być wykładany rozszerzająco i wyklucza uogólnienie”.

Z kolei z art. 101 ust. 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wynika tylko, że strona częściowo zwolniona od kosztów sądowych nie ponosi opłat i wydatków wyłącznie w zakresie objętym zwolnieniem a wówczas obciążają one tymczasowo Skarb Państwa. Tym samym, skoro zwolnienie odnosiło się jedynie do konkretnie sprecyzowanych kosztów sądowych – opłaty od pozwu, to nie można, jak próbują skarżące, odnosić zwolnienia do wszystkich kosztów sądowych powstałych w sprawie. W świetle tych okoliczności Sąd Okręgowy stanął na stanowisku, że powyższe okoliczności przekonują o tym, że nie istnieją podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c., a tym samym do obciążenia powódek, jako strony przegrywającej kosztami procesu na rzecz pozwanych w myśl zasady wyrażonej w art. 98 k.p.c.

W związku z powyższym Sąd Okręgowy w punkcie I wyroku na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł mając na względzie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu, stosownie do treści przepisów art. 98 k.p.c., art. 108 k.p.c. oraz § 6 pkt 6 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z dnia 3 października 2002 r.).